

คำแนะนำ กรมควบคุมโรค
เรื่อง โรคไข้ปวดข้อยุงลาย (Chikungunya) ฉบับที่ 1

ด้วยขณะนี้โรคไข้ปวดข้อยุงลาย ได้แพร่ระบาดในจังหวัดทางภาคใต้ของประเทศไทย โดยมียุงลายเป็นพาหะทำให้เกิดโรค สถานการณ์ ตั้งแต่ต้นปี จนถึง วันที่ 19 พฤษภาคม 2552 พบว่า จำนวนผู้ป่วยสะสม 20,541 ราย อัตราป่วย 32.40 ต่อแสนประชากร ไม่มีรายงานผู้เสียชีวิต

โรคไข้ปวดข้อยุงลาย เกิดจากเชื้อไวรัสชิคุนกุนยา สามารถแพร่กระจายได้อย่างรวดเร็ว โดยมียุงลายเป็นพาหะนำโรค (ซึ่งมักกัดคนเวลากลางวัน) หลังจากกัดผู้ป่วยแล้วจะมีเชื้ออยู่ในตัวยุง ได้ตลอดอายุขัยของยุง (1-3 เดือน) และเมื่อมากัดคนปกติก็จะถ่ายทอดเชื้อให้ หลังจากระยะฟักตัว 1-12 วัน ผู้ถูกยุงมีเชื้อกัดจะมีอาการไข้สูง ปวดศีรษะ และมีผื่นแดงตามร่างกาย แขนขา ปวดข้อมากจนบางครั้งขยับไม่ได้ ส่วนใหญ่อาการจะหายภายใน 1-2 สัปดาห์ แต่บางรายมีอาการปวดข้อนานเป็นเดือน ปัจจุบันยังไม่มียารักษาเฉพาะ และไม่มีวัคซีนป้องกัน ให้การรักษาตามอาการ โดยให้ยาลดไข้ และยาแก้ปวดข้อ แนะนำให้ใช้ยาพาราเซตามอล ถ้าอาการไม่ดีขึ้นให้ไปพบแพทย์ โรคนี้ส่วนใหญ่ไม่รุนแรงถึงชีวิตจะหายได้เอง และจะมีภูมิคุ้มกันตลอดชีวิต

กรมควบคุมโรคได้เตรียมความพร้อมรับการระบาด โดยได้กำหนดยุทธศาสตร์ และมาตรการในการควบคุมโรค ระยะแรก มีการประชุมศูนย์ปฏิบัติการโรคไข้ปวดข้อยุงลายทุกวัน เพื่อเร่งรัดการเฝ้าระวังโรค สกัดกั้นการแพร่ระบาด การป้องกันและควบคุมโรค การดูแลผู้ป่วย การเผยแพร่ความรู้ ส่งเสริมบทบาทการป้องกันและควบคุมโรคของประชาชนให้มีความเข้มแข็งยิ่งขึ้น เพื่อรับมือกับโรคไข้ปวดข้อยุงลายได้อย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งผลการดำเนินงานจะช่วยลดโรคไข้เลือดออกด้วย สำหรับการป้องกันควบคุมโรค ที่สำคัญ คือ ประชาชน ชุมชน และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ต้องมีส่วนร่วมในการป้องกันการติดเชื้อและลด การแพร่ระบาดโรคไข้ปวดข้อยุงลาย กรมควบคุมโรค มีข้อเสนอแนะสำหรับประชาชน อาสาสมัครสาธารณสุของค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และสถานศึกษา เพื่อความร่วมมือในการป้องกันโรคไข้ปวดข้อยุงลาย ดังนี้

คำแนะนำสำหรับประชาชน

- ผู้ที่มีอาการไข้สูง ร่วมกับอาการปวดข้อ หรือออกผื่นให้รีบไปพบแพทย์ โดยเฉพาะผู้ที่อยู่ในพื้นที่ หรือมาจากพื้นที่ที่มีการระบาดของโรคไข้ปวดข้อยุ่งลาย ภายใน 2 สัปดาห์ (14 จังหวัดทางภาคใต้) ในกรณีที่ยังไม่อาจไปพบแพทย์ได้และมีความจำเป็นต้องรับประทานยาแนะนำให้ใช้ยาพาราเซตามอล

- ผู้ป่วยโรคไข้ปวดข้อยุ่งลายในระยะ 1 สัปดาห์ หลังมีไข้ ควรป้องกันตนเองไม่ให้ถูกยุงกัด เพื่อลดการแพร่เชื้อไปสู่บุคคลอื่น โดยนอนในมุ้งในเวลากลางวันและกลางคืน และไม่ควรมีการเดินทางออกนอกพื้นที่ภายในระยะ 1 สัปดาห์

- ผู้ที่อาศัยอยู่ร่วมกับผู้ป่วยหรือผู้ที่ไปมาหาสู่ อาจมีโอกาสดูดเชื้อควรเฝ้าระวังตนเอง 2 สัปดาห์

- ผู้ที่จำเป็นต้องเข้าไปในสวนยางพาราหรือสวนผลไม้ ควรป้องกันตนเองจากการถูกยุงกัด โดยสวมเสื้อผ้าแขนยาวขาวยาวให้มิดชิด ทายากันยุง เป็นต้น

- นอนในมุ้ง หรือห้องที่กรุด้วยมุ้งลวด จุดยากันยุง แม้ในเวลากลางวัน

- ประชาชนทุกครัวเรือนต้องทำลายแหล่งเพาะพันธุ์ลูกน้ำยุ่งลาย ในบ้านและรอบบ้านของตน ทุก 7 วัน โดยเฉพาะภาชนะที่ไม่ได้ใช้รอบๆ บ้าน ไปจนถึงในสวนยางพารา สวนผลไม้ เช่น ขางรถยนต์ ภาชนะที่มีน้ำขัง ได้แก่ ถ้วยรองน้ำยางพารา ภาชนะพร้าวกาบใบไม้ เป็นต้น

- ให้ความร่วมมือและปฏิบัติตามคำแนะนำของเจ้าหน้าที่ในการควบคุมโรคไข้ปวดข้อยุ่งลาย

คำแนะนำอาสาสมัครสาธารณสุข

- เฝ้าระวังประชาชนในหมู่บ้านหรือพื้นที่ที่รับผิดชอบ หากพบผู้ที่มีอาการไข้สูง ร่วมกับอาการปวดข้อ หรือออกผื่นให้รีบพาไปพบแพทย์ และรายงานต่อเจ้าหน้าที่สาธารณสุขในพื้นที่โดยเร็ว

- สำรวจและร่วมทำลายแหล่งเพาะพันธุ์ลูกน้ำยุ่งลาย ในบ้านและนอกบ้านผู้ป่วยและบ้านเรือนใกล้เคียงและต่อเนื่องถึงพื้นที่สวน (ถ้ามี) ในรัศมี 400 เมตร

- ให้คำแนะนำและขอความร่วมมือประชาชนในการป้องกันยุงกัด เช่น การใช้มุ้ง ยากันยุง ทายากันยุง การกำจัดและทำลายแหล่งเพาะพันธุ์ยุ่งลาย และตัวเต็มวัยด้วยตนเอง รวมทั้งคำแนะนำในการใช้ยาให้ถูกต้อง

คำแนะนำสำหรับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

- ประชาสัมพันธ์ให้ประชาชนในพื้นที่ทราบสถานการณ์ วิธีปฏิบัติที่ถูกต้องเพื่อให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการป้องกันควบคุมโรคในชุมชน
- ดำเนินการต่าง ๆ เพื่อลดจำนวนยุงตัวเต็มวัย และแหล่งเพาะพันธุ์ลูกน้ำยุงลาย เช่น
  - ปรับปรุงสุขาภิบาลสิ่งแวดล้อม
  - จัดกิจกรรม Big Cleaning Day สัปดาห์ละครั้ง ต่อเนื่อง 3 เดือน
  - ออกข้อบัญญัติ หรือเทศบัญญัติท้องถิ่น เพื่อให้มีการดูแล กำจัดแหล่งเพาะพันธุ์ยุงลายในชุมชน อย่างทั่วถึงและต่อเนื่อง โดยให้ประชาชนมีส่วนร่วม
- สนับสนุนงบประมาณในการดำเนินงานป้องกันควบคุมโรค การควบคุมยุงลาย โดยเฉพาะอย่างยิ่งการกำจัดแหล่งเพาะพันธุ์ และลูกน้ำยุงลาย

คำแนะนำในสถานศึกษา

- ดำเนินการทำลายแหล่งเพาะพันธุ์ยุงลายในสถานศึกษา ทุก 7 วัน
- ให้ความรู้และคำแนะนำแก่นักเรียนเกี่ยวกับ โรคไข้ปวดข้อยุงลาย วงจรชีวิตของยุง การแพร่เชื้อ และวิธีป้องกัน
- หากพบนักเรียน นักศึกษาที่มีอาการ ไข้สูง ร่วมกับอาการปวดข้อ หรือออกผื่นให้รีบพาไปพบแพทย์ และแนะนำวิธีปฏิบัติตัวในการป้องกันการแพร่เชื้อหากแพทย์วินิจฉัยว่าเป็นโรคไข้ปวดข้อยุงลาย โดยเฉพาะผู้ที่อยู่ในพื้นที่หรือมาจากพื้นที่ที่มีการระบาดของโรคไข้ปวดข้อยุงลายภายใน 2 สัปดาห์ (14 จังหวัดทางภาคใต้)

ท่านสามารถติดตามข้อมูลและรายละเอียดเพิ่มเติมได้ที่ เว็บไซต์กระทรวงสาธารณสุข www.moph.go.th และหากมีข้อสงสัย สามารถติดต่อได้ที่ ศูนย์ปฏิบัติการกรมควบคุมโรค หมายเลขโทรศัพท์ 0 2590 3333 และศูนย์บริการข้อมูลออนไลน์ กระทรวงสาธารณสุข หมายเลขโทรศัพท์ 0 2590 1994 ตลอด 24 ชั่วโมง

กรมควบคุมโรค

วันที่ 21 พฤษภาคม 2552